

شکستن زنجیره مطالبات و بدهی با تهاتر

صدور ۴۵۰۰ میلیارد تومان اوراق خزانه

گرواقتصادی – تعیین تکلیف بدهی‌های دولت که در طول چند دهه اخیر انباشته شده یکی از اولویت‌های اصلی وزارت امور اقتصادی و دارایی دولت یازدهم بوده است. در این راستا معاونت نظارت مالی وزارت اقتصاد و خزانه‌داری کل کشور در قالب ماده «۲» قانون رفع موانع تولید با پیشنهاد دو مسیر مندرج در بندهای «الف» و «ب» فرآیند تهاتر و تسویه مطالبات و بدهی‌های دولت را آغاز کرده است.اجرای برنامه تعیین تکلیف مبالغ بدهی‌های دولت که در طول چند دهه اخیر انباشته شده یکی از اولویت‌های اصلی وزارت امور اقتصادی و دارایی دولت یازدهم است. در این راستا معاونت نظارت مالی وزارت اقتصاد و خزانه‌داری کل کشور در قالب ماده «۲» قانون رفع موانع تولید با پیشنهاد دو مسیر مندرج در بندهای «الف» و «ب» فرآیند تهاتر و تسویه مطالبات و بدهی‌های دولت را آغاز کرده است. امکان تهاتر مطالبات فعالان اقتصادی با بدهی به موسسات دولتی و وزارتخانه‌ها نقش مهمی در باز کردن گره کور بدهی و کمبود نقدینگی فعالان اقتصادی دارد.در بنده «الف» قانون رفع موانع تولید آمده است: دولت موظف است حداکثر ظرف مدت شش ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، بدهی‌های قطعی خود به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی را که در چارچوب مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۲ ایجاد شده، با مطالبات قطعی دولت (وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی) از اشخاص مزبور تسویه کند. به این منظور وزارت امور اقتصادی و دارایی، اسناد تعهدی خاصی را با عنوان «اوراق تسویه خزانه» صادر می‌کند و در اختیار اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی طلبکار و متقابلا بدهکار قرار می‌دهد.

این اسناد صرفا به منظور تسویه بدهی اشخاص یادشده به دولت مورد استفاده قرار می‌گیرد. جمع مبلغ اوراق تسویه خزانه که به موجب این ماده صادر می‌شود و در اختیار طلبکاران قرار می‌گیرد به صورت جمعی – خرجی در بودجه‌های سنواتی

درج می‌شود. دولت با به کارگیری این ابزار درصدد است که مسیر عبور از تنگنایهای اعتباری را در اقتصاد تسهیل کند. در حال حاضر ارکان دولتی به دلیل خرید خدمات پیمانکاران به آنها بدهکار است و در مقابل پیمانکاران به برخی از دستگاهها مانند سازمان امور مالیاتی بدهی دارند. اسناد تسویه این امکان را ایجاد می‌کند که پیمانکاران به میزان مطالبات خود از بخش‌های مختلف دولتی اقدام به تسویه تعهدات خود به سایر بخش‌ها کنند. در واقع تعهدات پیمانکاران با مطالبات آنها از دولت تهاتر می‌شود و تاکنون نزدیک به ۴۵۰۰ میلیارد تومان از این مسیر بدهی و مطالبه دولتی تسویه شده است.

اوراق تسویه فاقد نرخ سود است و فقط جنبه جابه‌جایی تعهدات و مطالبات را دارد. یکی از نکته‌های مثبت بهره‌گیری از این ابزار، غیرتورمی بودن آن است که بدون افزایش سطح عمومی قیمت‌ها، تحرک منابع مالی را در اقتصاد افزایش می‌دهد. نکته مثبت دیگر استفاده از این ابزار نیز شکستن قفل بدهی زنجیروار نهاده‌ها به یکدیگر است. در سال‌های گذشته، حجم بالای بدهی برخی از اشخاص به دولت باعث شده بود که ممنوعیت قضایی برای رفت و آمد و ممنوعیت اقتصادی برای فعالیت ایجاد کنند. این در حالی است که این گروه، دارای مطالباتی از دستگاه‌های دولتی بودند که در دریافت این مطالبات ناکام بودند. این اوراق باعث می‌شود که مشکلات دوسویه این افراد متقاضی رفع و انگیزه افراد برای فعالیت مجدد بالا برده شود و کسب و کار از این طریق رونق بیابد.

نمود اجرایی این راهکارها توسط دولت را می‌توان در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ و تبصره «۶» آن و قانون بودجه سال ۱۳۹۵ و تبصره «۵» آن مشاهده کرد. به همین منظور اداره تسویه و تهاتر بدهی‌ها و مطالبات عمومی از تاریخ یکم فروردین ۱۳۹۵ تا ۱۰ اسفند همین سال جمعاً بیش از ۴۲ هزار میلیارد ریال اوراق تسویه خزانه برای انجام این موضوع صادر کرده است.

در همین‌حال مدیر کل دفتر مطالبات و بدهی‌های وزارت اقتصاد با تأکید بر استقبال بخش خصوصی برای تهاتر بدهی با دولت گفت: در بخش اوراق تسویه خزانه تاکنون قریب به ۴۵۰۰ میلیارد تومان اوراق صادر شده و در اجرای بند پ نیز

«جهان صنعت» دلایل نوسان قیمت ارز در نیمه دوم ۹۵ را بررسی می‌کند؛

رشد نقدینگی، کاهش سود بانکی

سحر بشیری * – در ماه‌های آخر سال ۱۳۹۵ بازار ارز با نوسان بیشتری نسبت به سه سال قبل روبه‌رو بوده است. به طور مشخص نرخ ارز از خرداد ۱۳۹۵ روندی افزایشی داشته است. این روند افزایشی در پاییز سرعت بیشتری نیز پیدا کرد. با توجه به روند نسبتاً باثبات نرخ ارز از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴، این پرسش مطرح است که دلایل روند نوسانی نرخ ارز در ماه‌های اخیر و افزایش معنادار آن چیست.

به طور کلی می‌توان نقش دو دسته از عوامل را در افزایش نرخ ارز از هم تفکیک کرد: عوامل اقتصادی و غیراقتصادی. زمینه‌های اقتصادی در سال‌های گذشته نقش عمده‌ای در کاهش ارزش پول ملی داشته‌اند. مهم‌ترین عوامل اقتصادی افزایش نرخ ارز عبارتند از: رشد مزمن نقدینگی طی سال‌های گذشته، کاهش قیمت‌های نفت، کاهش نرخ سود بانکی و افزایش ارزش دلار در بازارهای جهانی. می‌توان به این واقعیت اشاره کرد که باوجود کاهش نرخ تورم به ارقام تکرریمی، مقایسه تورم جهانی با تورم ایران، حتی پس از تکررقمی شدن نشان می‌دهد که همچنان ایران در مقیاس جهانی، کشوری تورمی محسوب می‌شود.

■ **پیامدهای انباشت تورم مزمن**

مطابق نظریات اقتصادی، انباشت تورم مزمن طی سال‌های گذشته در نهایت فشار برای کاهش ارزش پول ملی را پی داشته است ضمن اینکه رشد نقدینگی طی سال‌های گذشته مکانی بالا بوده (حدود ۲۸ درصد) که این موضوع به معنای افزایش نسبی عرضه پول داخلی نسبت به پول خارجی بوده و در نهایت تقاضا برای پول خارجی را افزایش خواهد داد.

■ **کسری تراز پرداخت‌ها**

همچنین نکته‌ی به‌ی‌ارقم تراز پرداخت‌ها نشان‌دهنده کسری در این حساب است. براساس آمارهای بانک مرکزی، در سه ماهه ابتدای سال ۱۳۹۵ خالص حساب جاری ۵۳/۲۱ میلیارد دلار بوده است که حاکی از کسری ۵۰۲۲ میلیارد دلاری حساب سرمایه است. در همین مدت خالص تغییر در ذخایر بین‌المللی (تراز پرداخت‌ها) با کسری بیش از شش میلیارد دلاری روبه‌رو بوده است که به نوعی نشانگر فزونی تقاضا برای ارز خارجی نسبت به عرضه آن است.

از سوی دیگر، نکته‌ی به‌ی‌ارقم تراز پرداخت‌ها و گاز نوسان دیده که از سال ۱۳۹۰ به دلیل تحریم‌های نفتی (صادرات نفت خام و فرآورده‌های نفتی در سال ۱۳۹۰ از ۱۰۳۰ میلیون بشکه به نفت خام به ۵۸۶ میلیون بشکه در سال ۱۳۹۱) و سپس از سال ۱۳۹۲ به دلیل کاهش جهانی

نزدیک به دو هزار میلیارد تومان کرده‌ایم. مهدی بنایی با اشاره به استقبال بخش خصوصی از تهاتر بدهی با دولت گفت: در حال حاضر برای تهاتر این دو مکتبسم استفاده می‌کنیم که حکم اولیه و قانونی آنها در ماده «۲» قانون رفع موانع تولید وجود دارد. در ماده «۲» قانون رفع موانع تولید، به دولت سه ابزار داده شد. در بند الف این قانون، اوراق تسویه خزانه، در بند ب صکوک اجاره و در بند پ تهاتر بدهی شرکت‌های دولتی در اختیار دولت قرار داده شد. مدیرکل دفتر مطالبات و بدهی‌های وزارت اقتصاد ادامه داد: در قانون بودجه سال ۹۵ برای اجرای تهاتر، ۱۲ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان امکان تهاتر در اختیار دولت قرار گرفته بود که فقط می‌تواند درباره بدهی‌هایی که تا پایان سال ۹۳ ایجاد شده، صورت بگیرد.

بنایی تأکید کرد: دولت می‌تواند این بدهی‌ها را با مطالباتی که از این اشخاص دارد تهاتر کند. اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی، خصوصی و تعاونی، نهادهای غیردولتی و بانک‌ها می‌توانند اوراق تسویه خزانه دریافت کنند. به محض اینکه آیین‌نامه اوراق تسویه خزانه در دولت تصویب شد اطلاعیه آن را به همه دستگاه‌های اجرایی ابلاغ کردیم و حتی این اطلاعیه در برخی روزنامه‌ها به چاپ رسید. مراجعات نیز زیاد بوده است. مثلاً برای یکی از شرکت‌های خصوصی در هرمزگان اوراق تسویه صادر کردیم، همین طور برای یک شرکت در ارومیه.

وی افزود: این اجازه صرفاً برای بدهی‌هایی که به شرکت‌های دولتی منتقل شده داده می‌شود، یعنی شرکت‌های دولتی نمی‌توانند در موارد دیگر مطالبات خود را با دولت تهاتر کنند چراکه این مکانیسم صرفاً با در نظر گرفتن منافع بخش خصوصی و تعاونی طراحی شده است.

این مقام مسوول در وزارت اقتصاد گفت: در بخش اوراق تسویه خزانه تاکنون قریب به ۴۵۰۰ میلیارد تومان اوراق صادر شده و در اجرای بند پ نزدیک به دو هزار میلیارد تومان تهاتر کرده‌ایم. در مورد اوراق تسویه خزانه، طبق قانون باید ورقه تسویه را تحویل شخص ذی‌نفع بدهیم و شاید این افراد راضی نباشند که نام این شرکت‌ها فاش شود.

۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱، از سال ۱۳۹۲ به بعد شاهد

کاهش نرخ ارز حقیقی بوده‌ایم. این وضعیت به دلیل کاهش نرخ ارز اسمی در سال ۱۳۹۲ نسبت به اواخر سال ۱۳۹۱ و بعد از آن به دلیل انباشت تورم از آن زمان به بعد رخ داده است. کاهش نرخ ارز حقیقی رقابت‌پذیری کالاهای داخلی را نسبت به کالاهای خارجی کاهش می‌دهد و زمینه‌ساز برون‌پزگ افزایش قابل توجه در نرخ ارز خواهد شد، چیزی که از پاییز سال ۱۳۹۵ قابل مشاهده است.

■ **عرضه پول داخلی**

جدا از دلایل افزایش نرخ ارز در ماه‌های اخیر، این‌موضوع تبعاتی را نیز برای اقتصاد ایران خواهد داشت. اولین تبعات افزایش نرخ ارز، افزایش نرخ تورم خواهد بود بنابراین با توجه به رشد نقدینگی بالا و افزایش نسبی عرضه پول داخلی نسبت به پول خارجی و افزایش تقاضا برای پول خارجی، این احتمال وجود دارد که نرخ تورم مجدداً دورقمی شود. افزایش شکاف بین نرخ ارز رسمی و غیررسمی از دیگر تبعات افزایش نرخ ارز است. یکی از چالش‌های جدی دولت در حال حاضر، یکسان‌سازی نرخ ارز و از بین بردن شکاف بین نرخ رسمی و غیررسمی ارز است. هر چقدر فاصله نرخ رسمی و غیررسمی ارز بیشتر باشد، هزینه‌های اجرای سیاست یکسان سازی نرخ ارز نیز بیشتر خواهد بود.

افزایش هزینه واردات کالاهای سرمایه‌ای، مواد اولیه و واسطه‌ای که در صنایع داخلی مصرف می‌شوند، از دیگر تبعات افزایش نرخ ارز خواهد بود. میزان این افزایش هزینه بستگی به میزان وابستگی صنایع به واردات خواهد داشت.

■ **رقابت‌پذیری صنایع داخلی**

در واقع میزان اثر گذاری تغییرات نرخ ارز بر رقابت‌پذیری صنایع داخلی، به سیاست صنعتی کشور بستگی دارد. به نحوی که اگر افزایش صادرات محصولات تکنولوژی محور منظر قرار گیرد، افزایش نرخ ارز رقابت‌پذیری را کاهش خواهد داد ولی درصورتی‌که افزایش محصولات منبع‌محور یا فرآیندی نظیر پتروشیمی و چرم در اولویت باشند، افزایش نرخ ارز منجر به افزایش رقابت‌پذیری داخلی می‌شود.

در نتیجه، افزایش نرخ ارز حقیقی با افزایش رقابت‌پذیری کالاهای داخلی نسبت به کالاهای خارجی منجر به افزایش صادرات کشور در کوتاهمدت می‌شود ولی به‌واسطه وابستگی تولید به واردات کالاهای سرمایه‌ای، واسطه‌ای و اولیه افزایش نرخ ارزی مجدداً عدم رقابت‌پذیری را تعمیق می‌کند. این دور باطلی است که اقتصاد ایران در دوره متمادی با آن مواجه است و راه برون‌رفت از این دور باطلی است که اقتصاد ایران در دوره متمادی به عنوان مثال، اخلاص در عرضه ارز پتروشیمی‌ها و دیگر صادرکنندگان غیرنفتی می‌تواند ناشی از انتظار آنها از افزایش نرخ ارز و به تعویق انداختن عرضه ارز در بازار برای کسب سود بیشتر از این افزایش انتظاری باشد.

■ **پژوهشگر موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی**

یادداشت

رتبه کسب و کار ایران در سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵	
سال	رتبه در دنیا
۲۰۰۵	۱۰۸
(پایان دولت اصلاحات)	
۲۰۰۶	۱۱۳
۲۰۰۷	۱۱۹
۲۰۰۸	۱۳۸
۲۰۰۹	۱۴۲
۲۰۱۰	۱۳۱
۲۰۱۱	۱۴۰
۲۰۱۲	۱۴۴
۲۰۱۳	۱۴۵
(پایان دولت احمدی‌نژاد)	
۲۰۱۴	۱۵۲
۲۰۱۵	۱۱۹
۲۰۱۶	۱۱۸
۲۰۱۷ (آبان ۱۳۹۵)	۱۲۰

وعده‌های پوپولیستی انتخاباتی؛

شوکن‌های اقتصادی پارانه ۱۱۳ تا ۲۵۰ هزار تومانی

هنوز ثبات‌رسمی از کاندیداهای ریاست جمهوری شروع نشده که برخی داوطلبان وعده‌های انتخاباتی خود به ویژه وعده‌های پوپولیستی را آغاز کرده‌اند؛ آن هم درست در نقطه حساسی که مردم به طور خاص به آن توجه داشته‌اند و همواره از پرحاشیه‌ترین مسائل دولت بوده است؛ یارانه‌های نقدی.

به گزارش ایسنا، اخیراً یکی از داوطلبان انتخابات ریاست‌جمهوری از برنامه خود برای افزایش مبلغ یارانه‌های نقدی خبر داده و گفته است که درصورت کسب آرا مبلغ فعلی یارانه را در گام اول تا ۱۱۳ هزار تومان، گام دوم ۲۰۰ هزار و گام سوم تا ۲۵۰ هزار تومان افزایش می‌دهد. این در حالی است که مبلغ یارانه‌های نقدی از زمان شروع به پرداخت تاکنون همواره ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومان بوده است.رقمی که البته بنا بر اعلام مدیران اقتصادی دولت باید برای پرداخت در چارچوب حدود ۱۲ هزار تومان بود نه ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومان.

در این حالت بیان چند نکته قابل تامل است. اول انتخاب موضوعی برای مانور انتخاباتی که مردم به آن توجه ویژه‌ای داشته‌اند و از غنی‌تا فقیر نسبتب به تغییر آن حساسیت نشان می‌دهند. یارانه‌های نقدی از آذرماه سال ۱۳۸۹ این مردم تقسیم شده و با اینکه طی این سال‌ها از هدفمند شدن آن سخن گفته شده است اما همچنان با شرایطی که از ابتدا بر پایه آن شکل گرفته هدفمند نیست و هزینه‌های خاص خود را به همراه دارد.

مردم در این سال‌ها هیچ‌گاه به طور یکپارچه تصمیم به قطع یارانه خود و انصراف از آن نگرفته و بسیار کم دیده شده که راضی به انصراف باشند. این را آمار به راحتی تأیید می‌کند زمانی‌که آخرین آمار سرشماری در سال جاری از جمعیت ۸۰ میلیونی ایران خبر می‌دهد و آمار سازمان هدفمندی یارانه‌ها نشان از پرداخت نقدی به حدود ۷۷ میلیون نفر در هر ماه دارد. در این حالت راضی نگه داشتن این تعداد خود نقطه عطفی در کارنامه هر کاندیدای انتخاباتی خواهد بود آن هم زمانی که در چهار سال گذشته هر گاه دولت برای غربالگری و حذف یارانه بررد آمده‌اقدام کرده، با واکنش‌های نهنچندان مطلوبی از سوی مردم مواجه شده و ناچار به برگرداندن یارانه‌ها به این افراد شده است.

شعار انتخاباتی یارانه‌ای و حرف زدنن از حذف و قطع یارانه که می‌تواند بسیار مطلوب باشد در سویی دیگر ارقلمی را باخود به همراه دارد که ظاهری بسیار خوشایند برای مردم دارد، اما در پس آن هزینه‌های سرسام‌آور و واقعیت‌های دیگری نهفته است.

رییس اتحادیه طلا و جواهر:

حباب ۱۲۰ هزار تومانی سکه

رییس اتحادیه طلا و جواهر گفت:هم‌اکنون قیمت سکه تمام بهار آزادی به دلیل افزایش تقاضا با حباب ۱۰۰ تا ۱۲۰ هزار تومانی همراه است.

محمد کشتی‌آرای تأکید کرد: این حباب همان فاصله قیمت‌های واقعی سکه بهار آزادی (متناسب با نرخ ارز داخلی و قیمت جهانی طلا) و قیمت‌های بازار بوده که البته افزایش تقاضا باعث ایجاد حباب شده است و حتماً با تعادل عرضه و تقاضا کاهش خواهد یافت و حذف می‌شود. کشتی‌آرای اظهار داشت: افزایش تقاضای پایان سال باعث ایجاد حباب شده است که انتظار داریم با براب شدن عرضه و تقاضا این قیمت‌ها ساماندهی شود و در بهار سال آینده قیمت جهانی طلا تابع قیمت نفت و تغییرات نرخ بهره در آمریکا خواهد بود.

وی گفت: در سالی که گذشت قیمت جهانی طلا در ابتدای سال ۹۵ تا پایان سال یکسان و حدود ۴-۱۲ دلار در هر اونس بوده است هرچند نوسان ۱۵۰ دلاری در طول سال دیده شد.

زمنزه‌های صدور مستر کارت در برخی بانک‌ها

برخی بانک‌های خصوصی عملیات صدور مستر کارت‌ها را آغاز کرده و مشتریان می‌توانند با مراجعه به شعب آنها، درخواست خود را ارائه کنند حداقل مبلغ این مستر کارت‌ها ۱۰۰ یورو و سقف عام آن ۳۰۰۰ یورو است.به گزارش مهر، موضوع صدور مستر کارت و ویزاکارت زمان زیادی است که انتظار کشایشی را می‌کشد که البته انتظار می‌رفت بعد از پیام و مذاکراتی که در سطوح مقامات ارشد بانکی کشور با سایر کشورهای دنیا صورت گرفت، خیلی زودتر از اینها به سرانجام برسد.

بعد از رفع تحریم‌ها و امضای برجام، بسیاری انتظار این را داشته‌اند که پای مستر کارت و ویزاکارت به عرصه بانکداری ایران باز شود و به راحتی، موافقت مورد نیاز برای صدور این کارت‌های ارزی بین‌المللی در سیستم بانکی ایران صورت گیرد. اما این‌طور نشد و اکنون که بیش از یکسال از امضای برجام می‌گذرد، هنوز صدور این کارت‌های ارزی در شبکه بانکی میسر نیست چراکه پایه این کارت‌ها آمریکایی است و تا به حال آمریکا اجازه نداده که روابط بانکی ایران با شرکت‌های صادرکننده این کارت‌ها، راه سهل‌تری را در پیش گیرد.اما اکنون، خبرهای غیررسمی از گوشه و کنار حکایت از همکاری برخی بانک‌های خصوصی ایران با بانک‌های اروپایی دارد که بر مبنای آن، بتوان مستر کارت و ویزاکارت را برای ایرانی‌ها صادر کرد. بر این اساس، بانک‌های خارجی مبالغ واریز شده به مستر کارت‌ها را تضمین کرده‌اند تا اگر بانک‌های هاز هم قصد بلوکه کردن مبالغ موجود در این کارت‌ها را داشته باشند، دارنده کارت زبان نکند.

این امر بار دیگر در نیمه دوم سال ۱۳۹۵ تجربه شده است.

■ **پژوهشگر موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی**

تصمیمات جدید درباره موسسه کاسپین؛

ساماندهی تعاونی فرشتگان در بهار ۹۶

معاون نظارتی بانک مرکزی گفت:تقریباً ۹۰ درصد سپرده‌گذاران تعاونی فرشتگان در بهار سال آینده تعیین تکلیف می‌شوند.

به گزارش ایبنا، فرشاد حیدری با بیان اینکه موسسه کاسپین براساس مصوبه شورای پول و اعتبار در ۲۷ اسفند سال ۹۴ اجازه فعالیت دریافت کرد و وظیفه آن ساماندهی امور هشت تعاونی منحله بود. گفت: باید دریای‌های این تعاونی‌های منحله پس از ارزیابی و کارشناسی به موسسه کاسپین منتقل شود تا متناسب با دریای‌های منتقل شده، بدهی‌های این تعاونی‌های منحله نیز به موسسه کاسپین منتقل شود.

وی افزود: دریای‌ها شامل تسهیلات اعطایی، اموال منقول و غیرمنقول است که باید شناسایی و ارزیابی شوند و این کار به لحاظ تعداد پرونده‌های اعتباری، تعداد زیاد اموال و املاک و وجود این اموال و املاک در نقاط مختلف کشور و مسایل مرتبط به آنها مستلزم صرف زمان نسبتاً طولانی است. ضمن آنکه شناسایی، ارزیابی و کارشناسی این دریای‌ها باید با دقت مورد رسیدگی واقع و به نحوی انجام شود تا حق و حقوقی از اشخاص ضایع نشود.